

DIRECTORIUM Politicum STUDII LINGUARUM.

In quo summatim exponitur, Quænam sit vera & universalis Methodus docendi, addiscendivè Idiomatica quælibet, seu Antiqua, seu Hodierna: Quibusvè artibus assequi possint politici Rectores Imperiorum & Rerump. ut in posterum tempus unicuique liberum esse queat in sua civitate vel patriâ, vacare fœliciter & jucundè simul studio cujuslibet linguæ, illiusque sibi comparare firmissimum habitum, intra breve spacium temporis, sine gravibus illis molestiis, quibus affliguntur ubivis gentium linguarum studiosi, per communes scholarum trivialium methodos.

Authore H. P. d. l. R.

Petitus

Quò propius naturam Ars sequitur, eò melior illa est.

Maximam quandoque rerum parva sunt initia.

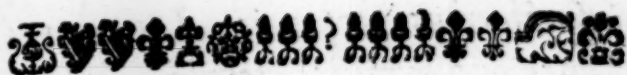
Ex ore infantum & lactantium adhuc puerulorum, jussisti potentiam prodire, ut notum esset toti o bi, quàm admirabile sit nomen tuum, ô Domine, Deus noster, Psal. 8. v. 2.

L O N D I N I, Apud T. R. anno ab incarnato Christo
sicut vulgò numeratur, 1667.

J. Green Sculp

Christianis

OMNIBUS

POLITICIS.

*Regnorum, Rerumpublicarum, Principatuum, Domani-
norum, Statuum, Sena-
tuum Cujuslibet Ordinis)*
Reſtoribus Sereniſſimis, Præſidibus
*Summis, Adminiſtratoribus Conſul-
tiſſimis, Senatoribus Prudentiſſimis,*
Juris diſpenſatoribus venerandis,
*Legum cuſtodibus publicis, Populo-
rum ducibus cantis, Provinciærum*
magiſtratibus ſacris, Boni publici
in-

*inspectoribus perpetuis, Litterarum
fautoribus excelsis, scholarum fun-
datoribus munificis, studiorum adju-
toribus piis, felicitatis humanæ sol-
licitatoribus assiduus, fortunæ deni-
que omnis publicæ arbitris adoran-
dis, ad clavam Reipublicæ Chri-
stianæ sedentibus augustè.*

*Salutem, Pacem, Gloriam &
felicitatem omnem in Domino Vovet,
Optat, Precatur, qui vestrarum Ma-
jestatum, Celcitudinum, Beatitudinum,
Excellentiarum, Amplitudinum, hu-
millimus est venerator, publicæ hujus
admonitionis, quam ad vos omnes, &
singulos cum omni reverentia dirigit,
conditor*

Henricus Petitiu Gallo-Celta.

Præfatio.

Em aggressurus toti terrarum
orbi utilem, Ecclesiæ Chri-
stianæ multis modis proficu-
am, Reipublicæ cuilibet il-
lam admittenti honorificam,
omnibus familiis universi acceptam, &
desideriis cujuslibet viri cordati accom-
modatam, Explanationem nempe novæ
methodi mundo adhuc incognitæ, cujus
ope studium linguarum hætenus tam in-
tricatum, tam difficile, tam arduum, tam
B longum,

longum; redditur unicuique facile, jucundum, liberum & compendiosum, sine distinctione sexûs vel ætatis, & nihilominus ad ultimum gloriæ suæ complementum evehitur foeliciter, Oratorio non indigeo proëmio, ut consilium hoc è meum lectori benevolo approbem: siquidèm illum oporteat esse prorsus alienum à rerum humanarum cognitione, vel bonarum literarum hostem juratum atque publicum, vel iisdem saltèm absolutè vacuum, quem nobilis hujuscè mei incepti urgens necessitas non movebit, aut quem tam fructuosi finis desiderium non tangeret: ubi imprimis animadverterit me arte non minùs industriâ & methodicâ, quàm novâ & naturali, non minùs politicâ & prudenti, quàm eruditâ & simplici, ea omnia quæ aggredior demonstrâsse ad digitum, ut eorum executio jam restet facilis, cuilibet sapienti politico magistratui ad clavum reip. sedenti: Itaque nè sim frustrâ prolixus in hiscè initiis, sic paucis totam meam mentem clariùs explicabo.

Consilium mihi est in hoc opusculo (si-
cuti

cuti jam significabam) exponere distinctè
Quænam sit vera & universalis metho-
dus docendi, addiscendivè idioma aliquod,
seu illud sit vernaculum societati alicui
publicæ, seu illud sit antiquatum & extrà
usum communem & familiarem homi-
num positum : itè quibus artibus uti de-
ceat politicum Rectorem cujuslibet rei-
publicæ, ut in ea liberum fiat illicò cui-
libet, sine distinctione sexûs vel ætatis,
gradûs vel fortunæ, vacare foeliciter &
jucundè studio linguarum seu veterûm seu
novarum, earumque firmissimum habitum
intrà breve tempus sibi comparare, sine
gravibus illis molestiis quibus ubivis gen-
tium subjiciuntur homines, per communes
vias scholarum trivialium & peregrina-
tionum, nobilioribus geniis familiarium.
Quod nobile consilium, involvit etiàm
necessariò (etsi non directè sed per
accidens tantùm) universalem Reforma-
tionem totius studii linguarum & scientia-
rum, adeoque nitidam correctionem me-
thodorum omnium vulgò receptarum &
in scholis seu publicis seu privatis intro-
ductarum

ductarum & observatarum, tùm in traditione linguarum, cùm in traditione scientiarum vel artium liberalium: Institutum consequenter dubio procul magnum, & quod scholarum auribus non modo dignissimum est, sed quod etiàm prudentissimorum politicorum & principum, ad quos hæc immediatè diriguntur, facile meretur attentionem.

Media quod attinet per quæ tam nobilem finem assequi contendo, nec sunt numero multa, nec naturâ suâ difficilia; illa enim Duo sunt duntaxat (reliqua siquidem omnia futura sunt instar sequelæ horum duorum) quæ insuper talia in se sunt, ut nulli reipublicæ non sit liberum illis uti facile, quò finis à me designati, fiant in ea participes magistratus & subditi.

Eorum primum est in quaque republ. Creatio societatum quarundam Cœnobiopoliticarum, quibus idiomatica illa familiaria & vernacula sint, quorum causâ illæ erigentur quibusvè hæc erit communis lex imposita ut remaneant totaliter separatae à reliquis omnibus societatibus

scu

seu publicis seu privatis, cum quibus commercia nulla colent, nisi tanquam exteri, propter idiomatis differentiam, cujus occasione etiam illæ vocabuntur Societates Glotticæ.

Secundum est Erectio scholæ methodicæ in qua; tali societate glottica, ad plenam, prudentemq; traditionem eorum omnium, quæ videbuntur facere ad perfectiorem intelligentiam idiomatis vernaculi societatis cujusque, quibus superaddentur scholæ methodicæ liberales & mechanicæ pro prudentia Rectorum Reipublicæ.

Primum itaque medium necessarium ad benè docendas vel addiscendas linguas, est Creatio societatis alicujus Coenobiopoliticæ, cui idioma illud sit familiare & vernaculum, cujus occasione tale coenobium conditum fuerit. Quia hoc pacto linguæ illius studiosi, cujuslibet ætatis, sexûs, & conditionis imaginari queant, conferentes se ad talia coenobia, in eisq; ad tempus aliquod degentes, nullo negotio compotes fient vo-

torum suorum, solâ nempè familiarita-
re & frequentatione cænobitarum, ut
videre est in illis qui è longinquis regio-
nibus ad nos veniunt, idiomatis nostri
discendi causâ; illi enim postquàm ali-
quam moram traxerunt in patria nostra,
egregium habitum linguæ nobis vernacu-
læ contrahunt, etiàm sine ullis artis
grammaticæ præceptis, continuâ nempè
adjuti frequentatione popularium nostro-
rum, cum quibus perpetua miscent ser-
monis commercia: tanta est potentia usûs
familiaris linguæ alicujus ad habitum il-
lius contrahendum! eo quod defectu hu-
jusce præstantissimi medii, necesse est
quoslibet linguarum studiosos plurimùm
allaborare, ut tamèn parùm proficiant, diù
anhelare, ut tamen non nisi tardè, imper-
fectèq; valdè fines à se intentos assequan-
tur, multis insuper laboriosissimisq; arti-
bus sæpè uti, ut tamen parùm foeliciter
desideriis suis satisfaciant, magnam de-
nique opum vim profundere, ut non nisi te-
nuem ac fermè sterilem exinde messem
colligant.

Secundum medium addiscendarum feliciter linguarum, quod isti primo superaddidi, fuit Erectio scholæ methodicæ glotticæ, in quaque societatum designatarum, ad plenam traditionem eorum omnium, quæ concurrunt ad rectè consequendam intelligentiam idiomatis vernaculi cujusq; societatis. Quia sine artis præceptis semper claudicat linguarum (ut & rerum omnium aliarum) studium, quod contrà, si adjuvetur prudentis methodi cautionibus, facilè deducetur ad ultimum perfectionis suæ complementum, ut patet exemplis illorum qui apud nos vernaculam nostram solo usu addiscunt, præteritis artis regulis: isti enim quamvis aliquandò videantur optimum illius habiū comparasse, de facto tamèn, nec ad aulas principum, nec ad cathedras Ecclesiarum, nec ad rostra fori, nec ad societatem eorum, quorum magis castigatus est sermo, unquàm benè compositi dicentur à linguæ peritis, donec artem & studium usui familiari superaddiderint. Sed qui contrà inter ipsos arte
cautâ

cautâ conati sunt emendare prudenter
ulûs communis vitia, & linguæ alicujus
habitum sibi comparaverunt; per melio-
res Grammaticæ methodicæ regulas quas
frequens conversatio virorum magis poli-
ticorum sæpiùs confirmavit, quotidiana
lectio authorum melioris notæ explicavit,
& laboriosa imitatio eorum, qui benè di-
cendi laudem merentur, memoriæ stu-
dentium tenaciter infixit, illi ad omnes
loquendi occasiones datas, tum publicas,
tum privatas accincti sunt foeliciter,
illi linguam istam verè possidere cen-
sendi sunt, cujus studio sese istis viis ad-
dixerunt.

Cùm itaque horum mediorum altero
præterito, tale studium nunquàm possit
procedere foeliciter, illis contra conjunctis
prudenter, non sit possibile aberrare à
scopo intento, cautè fecisse omninò cen-
sendus sum, qui illa noluerim separari,
& sufficientem insuper fecisse enumeratio-
nem mediorum requisitorum, dici possum,
cùm ex hiscè duobus solis pronunciavi
pendere totam cognitionem linguæ cujus-
libet.

Cæ-

Cæterùm Linguæ omnes sunt duorum generùm : Aliæ enim evanuerunt, nec ampliùs sunt vernaculæ ullibi locorum, sed vel absolutè perierunt, vel sic sunt cum aliis linguis confusæ, ut non ampliùs agnoscantur pro peculiaribus idiomatibus populi alicujus, vel tandèm non ampliùs supersunt nisi in æternis illis monumentis sapientiæ veterum (libros intelligo) quorum tutela bibliothecis commendata fuit. Aliæ contrà, isto gaudent privilegio, ut sint hodiè vernaculæ populis quibusdam, à quibus ideo patriæ vocitari solent. Priorres istæ vocantur vulgò linguæ mortuæ: Posteriores verò linguæ viventes, cùm distinguuntur ab invicèm.

Utrarumque maxima habenda est ratio in republica qualibet, gravibus, maximisq; de causis, quod mihi occasionem dedit sedulò exponendi in hoc libello, genuinam methodum docendi, addiscendivè utrumq; hoc genus linguarum: Quamvis enim nihil minùs cogitem quàm Erectionem multiplicem scholarum, in quibus doceantur omnes omninò linguæ homi-

minum, seu viventes seu mortuæ (quia
velle omnia præterita & obsoleta idioma-
ta recolere, curiositas esset stultitiæ proxi-
ma, & scholas meditari in qua; republ.
omnium linguarum hodiè viventium, vani-
tas esset in viro sapiente non condonabi-
lis) nihilominus tamèn illa mihi est obser-
vanda methodus, quæ adaptari possit om-
nibus omninò linguis seu viventibus seu
mortuis, quas publicus magistratus cupiet
pro sua prudentia docèri publicè in sua
republica. Notandum tamèn politicos
rectores Rerump. Christianarum debere
in primis esse sollicitos de revocatione
trium illarum nobilium, maximèq; ne-
cessariarum linguarum veterum, quarum
viri literati omnes unanimi consensu tan-
tam hæcent rationem ubiq; locorum. He-
brææ nempe Græcæ & Latinæ, in qua-
rum studio tam graviter defatigari solent
omnes bonæ literaturæ amatores. Ad
viventes quod attinet, hæc duntaxat esse
debet sollicitudo politici magistratûs, ut
tot numero cœnobîa glottica erigi curet
in ambitu sui imperii, quot sunt varia ge-
nera

nera linguarum viventium maximè utili-
um suis subditis, ut in posterum, sine
consuetis transmigrationibus, vacare quis-
que possit in sua propria republica, tali
generi studiorum. In utrumque hunc fi-
nem igitur delineabo typos aliquos gene-
rales societatum glotticarum utriusque
speciei, ut exindè pateat omnibus quam
immine aberratum fuerit huc usque à
viris politicis & litteratis simul, in consti-
tuenda vera ratione studiorum istorum
puerilium, quæ circa linguas duntaxat
occupantur. Et insuper ut pateat di-
stinctè quomodò totum hocce meum con-
siliū nihil in se habet quod sit difficile
& arduum viris in autoritate suprema a-
pud suos constitutis, quamvis fortè utili-
tate suâ superet multa alia politicorum
incepta, quæ illorum mentes nocte, die-
que fatigant: Ut itaque finem dicendi fa-
ciam, Deum ter optimum, luminis omnis
fontem inexhaustum, omnis bonæ donati-
onis authorem unicum, & gratiarum
suarum sapientissimum dispensatorem,
præcabor ex intimis cordis mei præcor-
diis,

diis, ut oculos mentis illuminare velit
eorum omnium, ad quos hæc mea consilia
pertinent, atq; sic nullus sit inter ipsos
omnes, quem seria officii sui consideratio
non occupet sedulò, quiq; animum, po-
tentiam, vires, & opes sibi benignè con-
cessas in usum publici boni, non applicet
liberè, ad ea exequenda, quæ libellus hic
meus paucis proponit, tanquàm toti so-
cietati Christianæ, imò humanæ maxi-
mè utilia, & communi omnium bono
destinata.

Caput

Caput Primum.

De Creatione societatis Cœnobiopoliticæ glotticæ consideratæ in genere.

Societas glottica, h.e. quæ ad linguæ alicujus culturam destinatur, considerari potest duobus modis, 1. In genere, quatenus duntaxat est species societatis particularis erecta in usum linguarum. 2. Vel in specie, quatenus est specialis aliqua societas istius generis, ad culturam hujus vel illius particularis linguæ destinata. Secundum hunc itaque duplicem modum considerandi creationem & erectionem
talium

ralium Societatum, oportet me duplici viâ id exequi, ut quæ habeo dicenda appareant magis nitida & distincta. Itaque initium faciens à generali consideratione societatum glotticarum, de iis sic pronuncio.

Postquàm curâ sedulâ, singularîque munificentîâ moderatorum reipubl. cautè prospectum fuerit de loco idoneo, ædificiis convenientibus, & censu annuo ad societatis subsistentiam necessario, aliisq; istiusmodi rebus prærequisitis ad erectionem societatis alicujus glotticæ, tum sic erit procedendum ad ulteriorem illius constitutionem.

1. Primò, comparandus erit certus numerus hominum qui calleant linguam illam cujus gratiâ societas glottica erigitur de novo, eâque uti possint familiariter valdè, castigatè insuper & expeditè, imò ornatè, si fieri possit. Sed qui inprimis possideant rectam linguæ illius pronuntiationem, omnesq; ejus mensuras atq; tonos vocales nôrint distinctè observare in pronunciando, quia hoc sine idonei
non

non erunt, ad finem illum ad quem destinantur & societatis institutor, dignus potius videbitur qui risu excipiat, quam qui laudibus extollatur, propter erectam istiusmodi scholam publicam, cujus vitiosa pronuntiatio erit omnibus fugienda.

2. Secundò, Providendum erit ut tales homines sint conjugati omnes, si fieri possit (& ut illorum uxores calleant quoque linguam societatis illius Cœnobialis in qua degent) quod si in principio foundationis societatis obtinere nequimus, saltèm allaborandum erit ut tractu temporis id consequamur; quò talis societas sit verè politica, sancta, naturalis, divina & immunis ab omnibus illis abominandis pollutionibus, quibus obnoxias novimus esse societates monachales, quæ mixtionem sexuum defugiunt, authore diabolo, legitimi thori hoste publico & unico : Si verò cœnobitarum uxores nesciant linguam societatis suæ, tunc recludentur in septo aliquo separato, donec affectuæ fuerint scelicem habitum talis idiomatis particularis : quod idem dictum volo de servis omnibus istius societatis glotticæ.

3. Ter-

3. Tertiò, assignabitur omnibus hiscè membris societatis glotticæ Coenobium aliquod commune, in quo degent reclusi, communionem nullam colentes cum vicinis, idioma suum nescientibus, sed contenti civitatis suæ pomæriis, & suorum societate, singularem inter semetipsos colent familiaritatem; communionem, unionem, fraternitatem, nè fortè contrariis acti motibus, dissociantur ab invicem & societatem totam dissidiis suis misère dissolvant.

4. Quartò ibi loci utentur omnes uno eodemq; idiomate familiari inter se, illo nempe cujus causâ talis erecta fuerit societas, nec alio prorsus erit liberum uti intrà claustrum istius septa; si Latinum fortè excipias, quod constituitur commune instrumentum communicationis omnium societatum glotticarum inter se.

5. Quintò, Nulli advenæ linguam societatis ignoranti, latiniq; idiomatis ignaro, debet esse liberum coenobium ingredi, nè fortè sermonibus suis novis & exteris, societatis quietem interrumpet: Et propte-

propterea nulli etiam debebit esse liberum, introducere in societatem, libros aliâ linguâ conscriptos, quàm vernaculâ societatis, aut saltè Latinâ, ut sic suæ vernaculæ linguæ addictissimi cœnobitæ, illius sint magis periti, & consequenter magis idonei, qui eam rectè doceant.

6. Sextò, Quia tales cœnobitæ non assignantur vitæ religiosæ sed politicæ duntaxat, ideò non exulabunt à societate honestæ recreationes corporis & animi, quin potius designabuntur in cœnobio loca idonea istiusmodi exercitiis, in quibus juvenes æquè atque provectioris ætatis viri, poterunt solitudinis suæ tædium, omni cum animorum & corporum licita voluptate jucundè fallere, quisq; prout ætatem suam decebit.

7. Septimò, Cavebitur diligenter nequis (qui ætatem maturam jam attigit) admittatur ad communionem societatis, tanquàm illius membrum, antequam sacramento sese adstrixerit societati in decennium integrum, quo durante, tenebi-

tur degere in cœnobio societatis sub illius legibus & regulis , nec illi liberum erit extrâ claustrî sui septa excurrere sine consensu superiorum : At decennio elapso, is fiet iterùm sui juris sicut antea, & liberum illi erit renunciare societati (quia nempè in eam fuerat ingressus propriâ sponte suâ) vel novo sacramento se in alterum decennium Societati iterùm alligare.

8. Octavò , Cavebitur diligenter nè quid desit cœnobitis istis eorum, quæ ad vitæ hujus foelicitatem requiruntur legitime & sine Epicurismi sensu : domicilium erit itaque commodum , si quod esse possit , vestes erunt nitidæ, etsi non splendidæ, & cibus erit liberalis, etsi non profusus : ut hoc pacto unicuique magis ac magis arrideat Cœnobii glottici mansio.

9. Nonò, Tota societas glottica dividetur in tres ordines , Doctores nempè, Oeconomos & Ministros : Doctores caput societatis constituent , & tanquàm præsides spirituales circa spiritualia duntaxat occupa-

occupabuntur, mores nimirum juventutis formabunt, & illorum studia dirigent, maximè illa quæ idioma vernaculum societatis spectabunt. Oeconomi quasi truncus erunt societatis, & tanquam præfides corporei, occupabuntur circa illa quæ animalia sunt & vitam hanc corpoream respiciunt, ut rationem habeant singularem ædificiorum, & agrorum ad societatem pertinentium, eidem itè sedulo provideant de vestibus, cibis, annona, & aliis istiusmodi ad vitam animalem faciendis; artium etià omnium mechanicarum in societate admissarum habebunt directionem, ludicrisque exercitiis atq; recreationibus cum autoritate, præerunt: Ministri tandè instar pedum & brachiorum societatis habebuntur, instrumenta nempe erunt quorum operâ utentur societatis directores, tùm spirituales, cùm corporei, ad ea exequenda quæ judicaverint esse utilia societati; igitur sicut Directorum partes erunt præsidere, disponere, regere, imperare; sic Ministrorum officium erit subjici, obedire, mi-

nistrare, & omnes omninò operas corporeas, mechanicas, viles, serviles, societatis præstare serviliter.

10. Decimò, Tales ministri erunt omnes (si fieri possit) mera mancipia, nè fortè sortis suæ pertæsi, dominis suis fiant infideles, societatique renuncient, magno illius damno: itaque optimè provisum fuerit societati, si tales ministri sumpti fuerint ex Africanis, posterisque maledictis Hami, quos ad servitutem natos singularique modo formatos fuisse, suprà reliquos totius orbis habitabilis incolas, experientia probat quotidiana ubique locorum. Adde quod hæc illorum origo & conditio faciet illos promptiores ad ea omnia exequenda, quæ cum vili, deprefæque sua conditione convenient: Et præterea liberabitur istâ arte societas, ab oneribus importunis sibi aliqui imminuentibus, conductione mercenariorum & stipendiariorum ministrorum, neq; sibi amplius metuet ab insolenti illa superbia, quæ servis voluntariis & stipendiariis est familiaris, quæque illos sæpè impellit ut domi-

dominorum suorum domos turbent, quoties sibi non fuisse satisfactum sentiunt prout speraverant; tandè quò magis addicti erunt societati, cò etiam magis erunt idonei ad linguam vernaculam societatis, præcipuè quia nullum idioma Europæum callentes non turbabitur illorum imaginatio, vel memoria, frequentatione Europæorum, sed toti se applicabunt cum gaudio & libertate ad studium idiomatis societatis illius ad quam pertinebunt.

Atque hæc sunt breviter, quæ observanda esse noto ad creationem novæ alicujus societatis glotticæ consideratæ in genere: Venit jam ut explicem breviter pariter, legitimam methodum conservandæ istiusmodi societatis, ut illa semel erecta prudentiâ principis, diu perseveret in suo statu, & in dies majora capiat incrementa.

Caput Secundum.

De conservatione Societatis Glotticæ considerata in Genere.

Methodus conservandæ Societatis Glotticæ consideratae in genere, talis esse debet meo quidem iudicio.

1. Primò, Impetratâ licentiâ à supremo reipublicæ rectore, privilegiisque illius in hunc finem munita Societas, colligentur undique tenelli infantuli, (ex utroque sexu sine discrimine) sani, vegetes, omnibus membris corporis integri, jam jam ab lactandi, qui vix balbutire queant, voces adhuc nullas vel saltè paucissimas pronunciant, ut hoc pacto sint magis idonei ad quodlibet genus linguarum addiscendum.

2. Secundò; Tales infantuli erunt, si fieri possit, progenies aliqua mancipiorum, ut Societas certa esse queat de illorum

con-

constanti mansione in coenobio politico ,
 & consequenter eò lubentiùs conferat
 opes & curas suas in eorum educationem.
 Vel saltèm erunt misera aliqua propago
 abjectorum hominum , in mera fæce po-
 puli degentium , & in fortunæ angustiis
 constitutorum , à parentibus ipsis tradita
 societati in possessionem peculii , sine li-
 mitatione temporis, vel conditionum, cum
 venia & approbatione publici magistratûs
 (sine cujus authoritate tale genus domi-
 nii , nulli prorsus competere debet in re-
 publ. bene ordinata) ut in posterum tempus
 mutatio conditionis illorum , prorsus de-
 pendeat à beneplacito societatis: Vel
 quod esset melius, erunt orphanorum
 misererrimorum turba aliqua , quam ma-
 gistratus ipse offeret societati , illiusque
 charitati commendabit , sub conditione
 perpetuæ servitutis ab illis debitæ socie-
 tati : Vel denique (quod non fiet sine sin-
 gulari politices testimonio) erunt proje-
 ctitii aliqui pueruli, quos vix in lucem
 editos , parentum iniquitas exposuit alio-
 rum commiserationibus & potentia, quos-
 vè

vè curiose collectos , magistratûs pietas assignaverit societati in mancipia perpetua, câ duntaxat lege, ut de illorum pia educatione , liberalique victu & amictu sollicita esse teneatur societas , quamdiu illi erunt in vivis.

3. Tertiò, Non licebit societati tales infantulos colligere incio & inconsulto magistratu locorum, sed omnia illo vidente, & probante transigentur ; et si forrè aliquandò detur occasio talibus alumnis societatis conquærendi de iniquitate dominorum & superiorum suorum, liberum erit illis ad magistratum publicum quærimoniam suam deferre, & ab illo libertatis suæ gratiam impetrare , si res illud postulet vel sinat, aut saltèm causæ suæ patronatum & tutelam expectare intrepidè, ut sciant omnes Reip. incolæ & cives quid quisq; debeat magistratui, justitiæ lancem libranti & vindictæ gladium gerenti.

4. Quarto , Infantuli isti hoc modo introducti in societatem, illi inferentur illico, tanquàm membra suo corpori, ut per talem incorporationem illorum conditio
pona-

ponatur in tuto, societasq; obligetur modo singulari, ad curam suscipiendam illorum, & neque parentes, neque magistratus, (neque ipsi pueri semel adulti) quidquam habeant quod postulent à societatis istius directoribus, in gratiam afflictæ sortis tenellarum istarum plantarum.

5. Quinto, Continua & interminabilis debet esse collectio istiusmodi infantulorum, nè fortè cessante hâc methodo, societas paulatim decrescat, atque tandem totaliter depereat, aut saltem redigatur ad inopiam juniorum plantarum, quarum insertio in societatem, est illi maximè necessaria ad ~~hanc~~ complementum; quia continua ista infantulorum adoptio facta à societate, erit quasi altera puerulorum generatio, quâ mediante abundabit societas membris omnis ordinis, & ætatis: Et consequenter advenis erit magis commoda, quia hoc modo illi poterunt intromitti in cœnobium glotticum ab ipsa etiâ infantia & ibi formari illico foeliciter ad idioma vernaculum societatis, operâ cœtaneorum suorum, quos
in

in cœnobio semper reperturi sunt magnâ copiâ, secundum hanc methodum quam propono sequendam.

6. Sexto, Quumprimùm infantuli illi introducti fuerint in cœnobium societatis, & illi inserti fuerint tanquàm membra ejus genuina proprio suo corpori, officium Oeconomorum erit illis prospicere liberaliter de rebus omnibus ad hanc vitam necessariis, quo eis benè sit, & eorum curiosa educatio respondeat ad amussim consiliis fundatoris societatis; in hunc finem igitur assignabitur illorum mansio in parte aliqua cœnobii, ad id maximè idonea, & ad id unicè destinata; deinde assignabuntur illis servî vel ancillæ, quarum tota sollicitudo erit duntaxat ut pueruli isti sibi commissi benè valeant: ac tandem seligentur nonnulli ex corpore totius societatis quibus imponetur cura institutionis talium puerulorum, ut simul cum annis crescant sapientiâ & intelligentiâ, citissimè, plenissimèque addiscant linguam vernaculam suæ societatis, quem in finem observabunt studiose methodum

methodum traditam in Directorio politico Academiæ methodicæ posthac prodituro.

7. Septimò, si ancillæ istæ, quibus committeretur cura puerulorum, idioma vernaculum societatis nesciverint, tunc utile erit ut illæ murræ sint, vel saltem ut sic se gerant cum tenellis istis animabus, ut coràm illis abstineant prorsus ab omni sermone, nè malo aliquo fato intercipient loquacitate suâ speratos & desideratos societatis nostræ fructus ex methodo designata, alioqui manantes infallibiliter: Itaque nihil melius erit in tali casu quàm si utamur servis Africanis, ex variis, valdeq; dissitis à se invicem Africæ locis collectis, operâ eorum quos magistratûs prudentia judicaverit idoneos, qui huic vacent officio.

8 Octavò, Hæc erit in primis cura ~~puerulorum~~, puerulis istis assignatorum; ut suos alumnos exerceant continuò, in cognitione appellationum cujuslibet rei sibi ob oculos positæ, idque vel per exhibitionem objectorum ipse-

ipſorum, vel per demonſtrationes aliquas ſenſibiles , quales ſunt picturæ , figuræ , geſtus , &c. quod genus exercitationum repetetur quotidie , donec cognoſcant memoriam puerulorum egregie formatam eſſe ad iſta omnia , illamque non ulterius indigere iſtiusmodi adminiculis : quâ methodo (audeo dicere) cœnobitæ quinquennales , ſuperabunt multò pleroſque hodiernos philoſophos , imò & críticos magni nominis , in cognitione appellationis rerum quarumlibet , tantum poteſt omnibus in rebus legitima procedendi methodus !

9. Nonò , Poſtquàm pueruli iſti ſemiluſtrum vitæ ſuæ impleverint , illicò applicabuntur leniter ad ſtudium lectionis , quod quia multiplex erit , ideò erit paulò diuturnius & continuabitur ſaltem uſque ad ſextum annum vitæ illorum. Interea quia cupimus iſtam juventutem liberaliter valde educari , & in ſervitute ſua apparenti , liberè admodum vivere , ideo tempora cuique ætati assignabimus idonea recreationibus , quod poſſimus miſcere ſimul

simul utile dulci, ista genera recreationum unicuique assignabimus ætati, quæ in illam competere judicaverimus, quæq; videbimus sic esse delectabilia, ut sint etiam valdè proficua: Itaque post quartum annum exactum illos aliquando occupari volumus in picturæ, coelaturæque variis generibus, pro ut feret illorum capacitas.

10. Decimo, Anno Quinto vitæ suæ exacto, postquam nempe videbuntur induisse egregium habitum idiomatis vernaculi suæ societatis, mittentur & mares & foeminæ, omnes sine discrimine in societatem Latinam, ubi discent simul legere Latinè, & præterea loqui Latinè castigatè, durante triennio integro, si necessitas id postulet: Et hoc tempore elapso, ii qui judicabuntur magis idonei ad studia nobiliora, mittentur indè in societatem Græcam, exindè in Hebræam, &c. prout directores societatis judicabunt id futurum è re sua. Interea dum degent sic juvenes in societate Latina, pergent sese exercere ulterius in picturæ & coelaturæ variis

variis, nobilibusque occupationibus, prout uniuscujusque illorum feret ingenium.

11. Undecimo, Post exactum ætatis suæ annum sextum, applicabitur ista juvenus ad Scripturæ exercitia, quæ quia pariter non unius sunt generis, ideò necesse erit diutiùs etiam prorogari, donec nempè libera sit & nitida valdè illorum scriptura, easque omnes scripturæ species addiscerint, quas utile erit illos nōsse.

12. Duodecimo, Postquam juvenus ista attigerit ætatem maturam judicio, h. e. quandò mares attigerint duodecimum vitæ suæ annum, femellæ vero decimum, præsides societatis simul in senatum collecti, diligens facient examen uniuscujusque, ut sciant ad quid præcipuè singuli apti nati sint à natura, quovè inclinet genium uniuscujusque illorum, atque hoc pacto eo unumquemq; dirigant sine mora, duce naturâ sic foeliciter instructi, ut unicuique assignent prudenter pensum illud quod ei convenire dignoverint. Qui itaque ad corporea exercitia
magis

magis facti videbuntur quam ad spiri-
tualia, ad illa quoque separabuntur, &
curæ, prudentiæque Oeconomorum tra-
dentur, ut illorum singulos iterum exa-
minent ad libitum, exercentque illo
quem judicaverint convenire modo. Qui
contrà judicabuntur foeliciùs fuisse for-
mati & ad studia esse verè idonei, se-
parabuntur in hunc finem nobilem, & cu-
ris, prudentiæque Doctorum committen-
tur, ut illos exercent isto quo judicave-
rint magis convenire modo, seu in lingua-
rum studio, seu in scienziarum contem-
platione, seu in artium nobiliorum foelici
cultura.

13. Decimo tertio, Pueritiâ exactâ, a-
dolescentiâque jam provectâ (anno nem-
pè vitæ masculorum 21. & femellarum
16.) curabunt societatis præsides, tum
Doctores cum Oeconomi, unanimi con-
sensu, alumnos istos societatis mutuis
jungi matrimoniis, ut hâc arte firmetur
potentiùs societas, illaque fiat de facto
politica societas, quamvis reclusa, & à re-
liquis omnibus reipublicæ societatibus se-
parata totaliter.

14. De-

14. Decimo quarto, Qui ex talibus matrimoniis nascenter infantes, intra societatis ipsius pomæria educabuntur curiose omnes à matribus suis, eâdem prorsus methodo quam superius describebam, *Art. 8. & 9.* Sed in hoc, hi infantuli erunt foeliciores, adoptitiis alumnis societatis, quod à matribus propriis, non ab ancillis educabuntur, & quod matres illorum rectè callebunt idioma societatis, illudque poterunt quàm citissimè docere natos suos. Hâc prudenti observatâ methodo conjugiorum inter alumnos societatis cujusque, non erit postea facilè ut ulla societas ruat & dissolvatur, tam sanctis constricta nodis, tamque politico stabilita medio.

15. Decimo quinto, Quia talium natorum parentes membra erunt societatis, & insuper (plerique saltèm) vel empta mancipia, vel ut talia comparata & inserta societati auctoritate magistratûs, ideo nulli illorum erit liberum, natos suos subtrahere societati, sine consensu publico totius senatûs Directorum societatis, aut eos

eos alio mittere quàm quo jufferint iidem, directores & præsides, sed talis generatio tota prorsus pertinebit ad ipsam societatem, & ab authoritate supremi illius Senatûs pendebit absolutè, volentibus, nolentibus ipsismet parentibus, quia commune bonum societatis id postulat necessariò.

16. Decimò sextò; Quamvis talis esse debeat fors omnium eorum qui nascentur in societate, ex matrimoniis contractis inter alumnos societatis, attamen habebitur semper major ratio eorum qui nati erunt parentibus liberis, quàm eorum qui nati fuerint servis, mancipiisq; parentibus: & eorum contrà minor habebitur ratio, qui immediatè adoptati fuerint à societate, quàm eorum qui talibus adoptitiis parentibus nati fuerint: ac denique major erit libertas eorum, qui nepotes & abnepotes erunt alumnorum adoptitiorum societatis, quàm eorum qui immediatè nascentur ab istiusmodi alumnis adoptivis: quia quo quis remotior est a radice servitutis & opprobrii funda-

mento, eo liberioris esse conditionis censendus est.

17. Decimò septimò, Præsides societatis in hoc præcipuè erunt intenti, ut omnes ii qui nascentur in suo coenobio, instituantur fideliter ab ipsis uberibus in lingua vernacula suæ societatis, deinde in Latina, & tandèm etiam in aliis, si illorum genium id permittat; sed semper cavebitur sedulò nè quis eorum addiscat linguam vernaculam suæ patriæ, nè fortè illius amore, vel usu frequenti allectus, deveniat in contemptum suæ societatis, eamq; deserat, atque sic fiat pluribus in perversissimum exemplum. Si quos tamen destinet societas ad longinquas peregrinationes, illorum erit alia conditio, sed cum primùm quis vacabit studio linguæ suæ patriæ, illi exulandum erit à societate. Atque hæc sunt præcipua fundamenta generalia, quibus inniti debet vera conservatio societatis cujuslibet glotticæ, ex quorum studiosa & cauta observatione, faciliè assequantur politici, ut societates glotticæ, ab ipsis semel erectæ, nova incrementa

menta in dies capiant, & temporis omnia mutantis inconstantiam non meruant.

Sed objiciet fortè aliquis, talem methodum esse valdè importunam & difficilem, quia neque facilè reperirentur tales infantes, quales supposui requiri ad conservationem societatum semel erectarum; Neque si facilè reperirentur tales infantes, tamèn, non ita facilè reperirentur servi idonei, qui illis ministrarent istis qui requiruntur modis: neque si ista duo facilè assequi possemus, tamèn facilè reperiemus magistros & præceptores idoneos, qui eo quo requiritur modo istos puerulos instruant; illosque imbuant cognitione linguarum antiquarum hodiè extinctarum, quales sunt Latina, Græca, Hebræa, quo sine institutum hoc societatum nunquàm procedet: Neque tandem si ista omnia essent facilia, facilè assequeremur ut tam numerosa juvenus, intrà officii sibi assignati limites contineretur, præcipuè postquàm semel adoleverit: quod tamen si acciderit necesse

erit nos miserè excidere præconceptâ nostrâ spe. Ad quæ omnia sic breviter Respondeo, tribus modis.

I. Si summus magistratus Reip. tutelam in se suscipiat societatum designatarum, earumque ipse sit Erector munificus, fautor benignus, & benefactor continuus, sicut istæ suæ sunt partes, quæ in nullum alium cadunt commodè, tùm nihil procul dubio erit metuendum ab incommodis prænotatis, quia juventutis reclusæ & jugo jam assuetæ, facile frænabit impetus, legum suprema Majestas, authoritate, & gladio rectorum Reipublicæ confirmata: Deindè si præsides societatis gaudeant gratiâ sui principis & intenti sint occasionibus idoneis, nunquàm illis deerunt infantuli tales, quales supposui requiri ad societatum conservationem: Præceptoribus idoneis non poterit pariter carere illa societas, quæ censu annuo satis amplo gaudebit, ut viros doctos & linguarum minùs vulgarium peritos alliciat ad se, eorumque officia suis finibus accommodet: Tandèm si societa-

tis

tis præfides suos habeant negotiatores in Africa, ut illos decet, servis idoneis nunquam carebit societas; Et si malo aliquo fatis careret Africanis, quod credo esse impossibile, aut si Europæi ministri potius desiderarentur, illud consequi erit etiam facile, numeratâ duntaxat liberali pecuniâ in salarium & servitutis voluntaria compensationem.

2. Dico in istis principiis societatis, non esse necesse ut præceptores consummati sint in linguis illis quas docebunt, sufficit enim si illas calleant utcunque, etiamsi illis uti nequeant expeditè ad usum familiarem; habitum enim istum nullo negotio contrahent tractu temporis, lectione frequenti, usu continuo propriâq; suâ diligentia, ad id siquidem spacium sufficiens illis conceditur per methodum designatam superius: quoniam in principio, isti præceptores docebunt duntaxat infantulos balbutientes, & tota occupatio illorum erit exponere genuinas appellationes cujusque rei, quod sine scientia linguæ possent etiam feliciter exe-

- qui ope Dictionariorum amplissimorum , dùm modo calleant solummodo genuinam pronunciationem idiomaticis, quod docere tenebuntur; postea ætate puerulorum crescente ad majora se accingent isti tutores, attamen procedent semper per gradus, & minutias grammaticas explicabunt diligenter, antequàm descendant ad traditionem eorum quæ faciunt ad benè dicendum; sic enim fiet ut queant, durante hoc intervallo, munire se copiose luminibus, & habitibus omnibus requisitis, ad ea faciliter & foelicitè exequenda, quæ maturior provectiorque pupillorum ætas requireret; sed insuper est & hoc singulariter Notabile, Quòd ipsimet discipuli, quantumvis juvenes, curiositate propriâ naturali ducti & necessitate simul impulsæ, quia omne aliud idioma prorsus ignorabunt, seipsos formare poterunt in melius, tum praxi, cum lectione assiduâ bonorum authorum, & æmulatione mutuâ, sicut cos cotem accuit, etiamsi post aliquod tempus, nempe postquàm noverint legere, illis demerentur

tur directores vocales : Ex quo enim puerascere incipient , valebunt iudicio , & consequenter quid sua intererit dignoscant , avidique fient haud dubiè præstantissimarum formularum loquendi , quas ex libris , defectu præceptorum , omni cum studio & diligentia colligent , sicut reverà notamus accidere unicuique in proprio suo idiomate , neque enim nos formant nutrices nostræ ad eloquentiam , etsi illæ nos imbuant primis rudimentis linguæ nostræ ; quisque proprio Marte adnititur , ut gradum aliquem consequatur inter eos qui ornate loquuntur , & quo quis studiores est. ~~Al~~loqui , cò etià felicius evadit in egregium oratorem , etià sine directoribus vocalibus , solâ ope librorum , & frequentis exercitationis.

Adde quod in magno isto numero scholarum , quibus nostra abundat & luxuriat passim Europa , vix sunt sex qui Latine rectè sciant , aut saltèm qui tali idiomate possint uti familiariter , sine multa hæsitazione & cæspitantia , tantùm abest ut cum ornatu & vocum pompa sese exprimere

primere valeant; Attamèn istimet viri ,
 cathedras publicas Grammaticæ & Elo-
 quentiæ nihilominùs occupant ubique lo-
 corum , & pinguissimis sæpè fruuntur
 beneficiis isto nomine, in quaque Repub-
 lica , nec ideò sibi metuit magistratus
 locorum , ut beneficia sua ipsi probro ver-
 tantur , propter malè collatam beneficen-
 tiam suam in homines eâ minimè dignos:
 Neque studiosorum parentes abhorrent
 propterea à consuetudine usurpata mitten-
 di nempè liberos suos in tales scholas : sed
 contrà quisque degit securus apud se, &
 infortunatos eventus studiorum , potius
 rejicit in ipsammet juventutem ociamtem
 & negligentem literas, quàm in directo-
 rum imperitiam aut infidelitatem. Cur
 igitur possit mihi probro verti penuria
 doctorum idoneorum , in istis initiis so-
 cietatum à me delineatarum? Aut cur
 jubebor desperare de fine intento , si
 in his ipsismet initiis societatum non pas-
 sim reperire tales, tamque idoneos scho-
 larum mearum directores , quales esset
 optandum ut haberem, & quales certus
 sum

sum me habiturum tractu temporis, post aliquot nempè annos à fundatione societatum?

3. Denique fateor istum laborem futurum improbum, Herculeisque ipsis ferè comparabilem, saltèm initio fundationis societatum: sed non erit malum diuturnum, quia post viginti vel triginta annos ad summum, totum studium linguæ ^{assuetudine} societatis ludus erit non labor, tunc enim societas abundabit membris, quorum vernaculum & familiare idioma erit illud ipsummet idioma societatis, quibusvè omne aliud idioma erit peregrinum, incognitum, ridiculum; instruetur itaque tunc facilè unusquisque in tali societate, & sine magnis molestiis ibi assequi poterit habitum firmissimum linguæ societatis, in eaque eloquens admodum fieri.

Sed obijciat fortè de novo adhuc hominum malignitas dextera in mediis adinveniendis quibus consilia Dei turbet vel occludat, Durum esse homini ad libertatem supra reliqua omnia animantia nato,

to, æternùm recludi ut præscribit hæc mea methodus; & ab ipsis infantia in-
cunabulis, ad ultimam usque provecti-
oris senectutis ætatem exiguis illis cir-
cumscribi cancellis, quos rei exigentia
jussit me assignare unicuique societati glori-
æ, nullâ exceptâ, adeoque non videri
adhuc tutum iter ad scientiam linguarum
illud quod calcandum propono.

Verùm est ista magis speciosa objectio
quàm solida, etsi enim immensus sit re-
vera libertatis amor homini cuilibet ge-
neroso innatus, non defunt tamen toto or-
be homines, quos natura videatur desti-
tuisse sensu nobili libertatis, aut quos rei
familiaris urgens necessitas, in eas rede-
git angustias, ut dolore suo interno dis-
simulato, jugum illud, alioqui intolera-
bile geniis benè natis, non recusent sub-
ire, etsi nonnunquàm illius durities talis
sit, ut vix ac ne vix quidem ulla spes fu-
turæ libertatis illis affulgeat. Reclusio
autèm illa quam impono meis coenobitis
longè lenior est quàm servitus, & eam
velle tanquàm iniquam condemnare post
auditas

auditas meas hypothesas, stultitiæ aliquid est proximum: Quid enim quæso interest inter eum quem natiuitatis vel fortunæ injuria palanti addixit seruituti, & eum quem forse eadem iniqua, affixit certo loco, certæ familiæ, certæ societati, ut ibi seruiat æternum sine spe fortunæ melioris? nihil certè, si spem exceperimus, quâ sustentatur iste prior, alter verò destituitur, cujusque occasione illi liberum sit attendere occasionibus libertatis, huic vero denegatur omnis istiusmodi cogitatio: Atqui in designatis à me societatibus, nullus destituetur spe libertatis quandiu vivet, multique fient illâ compotes, etsi indulgentiâ superiorum illud accidere semper supponendum sit. Neque enim nego conditionem communem membrorum Societatum à me delineatarum esse servilem de facto, quoniam alii reverà servorum officia præstabunt, alii pecuniâ erunt comparati in mancipia, alii societati traditi sub conditione perpetuæ servitutis, & omnes sub iugo satis severo tenebuntur vivere intrâ ambitum

bitum sui clauſtri, cujus ſepta transgredi nulli prorsus erit liberum.

Sed ſocietatum à me designatarum foelicitas tanta eſſe ſupponitur, ut illa facile absorbeat omnes alias conſiderationes coenobitarum, illorumque luctus, alioqui fortè juſtos, in totum abſtergeat; illa enim eſt iſtiusmodi, ut jubeat illos omnes contemplari lineas illas anguſtas, quibus circum circa metata fuit illorum libertas, tanquam ultimos foelicitatis humanæ terminos, extrà quorum ambitum quicquid vagatur, miſerum atque ſervile eſt de facto, quamvis nobilioris libertatis ſpeciem præ ſe ferat. Imo ſi mihi eſſet animus juſtitiam ſervitutis illorum vindicare, non deeſſent fortè egregiæ rationes, quibus id aggredi poſſem: Quid enim in gratiam optatæ libertatis proferent ſervi vernæ, quos parentum ſors inſoelix addixit ſervituti antè ipſum natiuitatis diem? ſecundùm regulam univerſalem jurisconſultorum, Ventrem ſequitur partus.

Quid itèm in gratiam deſideratæ à ſe

se libertatis proferet scortorum impura progenies, quæ patrem ignorat, matrem sæpè nescit, quamvè genitorum, criminis sui approbrium defugientium, barbaries plulquàm fera, aliorum commiserationibus & imperio supposuit & exposuit illicò post partum? Certè nisi vaga, protervaque talium. parentum libido argumentum sit natis paternæ libertatis, non video quid possit maledicta hæc progenies in sui defensionem proferre, quibusvè argumentis captare queat iudicum suorum benevolentiam.

Quid insuper adferent in gratiam suæ libertatis ii, qui miserrimis nati parentibus, societatis charitati commendati fuerunt ab ipsis uberibus, à genitoribus suis propriis, & ipso magistratu locorum, illique traditi fuerunt in possessionem perpetui peculii, cum consensu supremi Reip. moderatoris?

Sed in primis quid nobis objicient in gratiam suæ libertatis illi, qui omnibus vitæ deliciis in suo coenobio fruuntur? qui mala & misérias publicæ societatis
nesci-

nesciunt? qui supra reliquos Reip. cives
 vitâ fruuntur beatâ? Et quorum jugum
 in hoc duntaxat positum est, quòd boni
 publici causâ certæ addicti fuerint socie-
 tati ab ipsis uberibus, ut in illa manerent
 constantes simul & foelices in perpetuum,
 solliciti duntaxat de iis quæ ad talis socie-
 tatis bonum & gloriam faciunt? O foe-
 licem libertatis privationem, quæ homi-
 nem rerum facit ab ærumnis & infortu-
 niis, quibus tota terræ facies obruitur &
 inundatur! O beatam servitutem, quæ ho-
 mines natos ad opprobria & miseras,
 liberos esse jubet & constituit! O fortu-
 natam libertatis denegationem, quæ nihil
 subtrahit eorum quæ hominem verè fa-
 ciunt liberum, & omnia suppeditat il-
 la, quæ eundem liberant à veræ servitu-
 tis necessitate! O quàm rectè istis appli-
 cabitur vetus dictum, Perieram nisi peri-
 issem, Actum erat de me, si de me non
 fuisset Actum. Concludo itaq; nihil iniqui-
 tatis habere hanc meam methodum, &
 justissimam esse seu servitutem, seu reclu-
 sionem illam membrorum societatis glori-
 ticæ,

ticæ, quam superiùs præscripsi, prout rei
 exigentia id à me postulavit, alumnorum
 à me assignatorum Societatibus fortuna
 permisit; literarum necessitas imperavit;
 Reipublicæ commune bonum efflagitavit;
 leges, sanctionesque politicæ Dei & ho-
 minum admiserunt; Et ^{quam} quisque qui
 totus adhuc non desipit haud dubiè ap-
 probabit.

Caput Tertium.

De Creatione Societatum Glotticarum consideratarum in Specie.

EXpositis isto modo mediis generalibus
 condendæ societatis alicujus Glotti-
 cæ, mihi jam applicanda sunt ista ad so-
 cietates illas particulares, quæ erigi possunt
 in gratiam alicujus linguæ particularis,
 seu viventis seu mortuæ. Ut autem totam
 rem paucis expediam, sumam duntaxat
 in exemplum duas linguas, Arabicam
 nempe & Latinam, quas constituam
 typos

typos omnium aliarum, quia eadem prorsus est observanda methodus in erectione societatum glotticarum circa alias linguas occupatarum, quæ hic loci explicatur occasione duarum istarum. Quicquid enim notabo esse necessarium ad erectionem societatis Arabicæ, illud omne supponendum est, esse necessarium ad erectionem societatis cujuslibet glotticæ, cujus idioma est hodiè vernaculū alicui populo; puta Francicæ, Hispanicæ, &c. Et quicquid notabo esse necessarium ad erectionem societatis Latinæ, illud omne supponendum dignum nostra observatione ad erectionem cujuslibet societatis Glotticæ, cujus idioma nulli genti est hodiè vernaculum, puta Græcæ, Hebrææ &c. Itaque, ut quicquid habeo dicendum de hac nova methodo, clarum fiat cuilibet, nihilque sit in quo non procedam à magis notis ad minùs nota, incipio a methodo erigendæ societatis Arabicæ, & desino in explicatione methodi observandæ ad erectionem societatis Latinæ, quia facilius est erigere Societatem Arabicam, quam

quàm Latinam, viventis scilicet idioma-
tis quàm mortui ; illa quippe longè meli-
ùs semper intelliguntur ab unoquoque,
quæ sunt in usu communi posita apud ali-
quos homines, quàm ea, quæ extrà illorum
usum sunt constituta.

Caput Quartum.

*De Methodo erigendæ Societatis Arabica in
unaquaque Republica.*

Lingua Arabica numerari potest hodiè
inter linguas maximè communes to-
tius orbis terrarum, siquidè illa aut
vernacula, aut saltè familiaris est, om-
nibus illis gentibus quas spiritus verti-
ginis jubet venerari Mahumedem Ara-
bum, cum suis fabulis & imposturis Al-
coraniticis : hâcque de causa tenentur
omnes politici Rectores populorum, quo-
rum imperia connexionem habent ali-
quam cum imperiis Mahumedanis, sin-

E

gula

gularem habere rationem hujus idioma-
tis, quod maximè idoneum est ad mutua
colloquia cum talibus infidelibus : quod
insuper est apprimè accommodum iis
omnibus, qui mercaturam exercent in re-
gionibus Mahumedanorum : Et quod de-
nique rectè intellectum a viris litteratis,
potentissimum erit in manu illorum instru-
mentum, ad confundendum errores cras-
sos totius sectæ Mahumedo dicatæ. Quæ
momenta, apertè explicant necessitatem
impositam plerisque principibus Christia-
nis, erigendi in domaniis suis, scholam
aliquam illustrem Arabicam omnibus Rei-
publicæ civibus apertam, cujus ope illi
omnes, quibus tale idioma necessarium est,
in eo possint sæliciter instrui. Ut igitur
Christiani populi moderatores, possint
in posterum tales scholas aperire quisq;
apud se, dabo hîc typum societatis A-
rabicæ, qui compendiosè simul & apertè
explanabit legitimam methodum proce-
dendi in tali negotio, ut sequitur.

Postquàm authoritate & munificentia
Rectorum Reip. definitum fuerit pruden-

ter de loco idoneo constituendæ istiusmodi societati, ædificia ad id necessaria ibi loci constructa fuerint, census liberalis societati assignatus fuerit, & aliis istiusmodi necessitatibus cautè prospectum fuerit, tunc sic aggredienda res erit.

1. Primò, Accercendæ sunt, ex Arabia illa parte ubi lingua Arabica cultior esse censetur, familiæ aliquot integræ Arabum naturalium, quorum operâ, tenera Christianorum juvenus, ad tale coenobium relegata, & curis horum advenarum commissa, peregrinūque illorum idioma edocta, atque ad legitimos ejus accentus curiosè formata, non minùs quàm ad familiarem illius usum, intra breve spacium temporis, merebitur nomen Arabicæ familiæ, in qua post aliquot annorum decursum, poterit quilibet nostrates, familiarem linguæ Arabicæ usum æquè foeliciter assequi, atque in ipsius Arabiæ nobilioribus civitatibus.

2. Cùm primum istæ familiæ Arabum advenerint, recludentur diligenter intrâ

parietes Coenobii illis assignati, cavebiturque in posterum, ne misceant se cum nostris Europæis, septi sui limites egrediantur, aut linguæ nostræ vernaculæ se addicant; ut hoc pacto remaneat semper hæc societas pura Arabica, & consequenter verè apta ad fines à nobis intentos.

3. Societati isti adjungendus erit aliquis Europæus, qui linguam Arabicam calleat & vice interpretis fungatur, quoties illis imponetur necessitas aliqua conferendi cum Europæis linguam Arabicam nescientibus.

4. Factâ partitione illorum secundum regulam datam superius cap. 1. art. 9. assignabitur singulis pensum suum, & alii vacabunt institutioni puerulorum, alii instructioni eorum qui provectioris erunt ætatis, alii solliciti erunt de rebus illis quæ ad œconomiâ societatis pertinebunt, alii tandem fungentur suis servilibus ministeriis, prout illis injunctum fuerit à superioribus; atque sic tota societas nobis erit usui, & finibus nostris respondebit egregiè.

5. Qui;

5. Quibus ità constitutis, jam cogitandum erit de mediis conservandæ talis societatis, quæ non alia sunt omninò, quàm ea quæ superius exponebam Cap. 2. Sed si ea rectè observentur, exurget haud dubiè autè annum trigésimum à societatis fundatione, nobilis, nova, rara, & utilis valde societas Arabica, ex Europæis tota conflata, quæ Reipublicæ erit multis modis honorifica & proficua, si semper conserve- tur in esse suo, per illa eadem media, per quæ creata fuerit, & quæ superius fusè satis exposita fuerunt; ita ut post elapsum istum terminum, imò longè breviorē, Arabibus naturalibus faciliè carere possit ista societas, ad sui que perpetuam conservationem Europæo-Arabes illi abundè sufficiant.

Sed dicet aliquis, sufficiet mittere juvenes Christianos in Arabiam, ut ibi discant idioma istud, atq; reduces forment tale genus societatis quod proponitur.

Resp. 1. Periculum esse nè tales juvenes secum cum lingua Arabica deferant ex Arabia, religionē vel mores Arabum, quod sæculò vitandum,

2. Si isti pueri septennium attigerint an-
tequàm in *Arabiam* mittantur , nunquàm
secum reportabunt puram putam pro-
nunciationem *Arabicam* (id quod tamèn
nos in primis quærimus) sed illam ad-
miscebunt patriæ suæ pronounciationi , ad-
de quod reduces in patriam , vix ac nè
vix quidèm astringi volent istis legibus, ut
nullâ aliâ linguâ utantur inter se quàm
Arabica.

3. Si isti pueruli essent bimuli aut tri-
ennales duntaxat antequam relegarentur
ad *Arabes*, res haud dubiè posset foelicitè
succedere ; sed tamen multò satiùs esse
duco, si id fiat eo modo quem proposui,
quia pueri nostri *Arabo-Europæi* simul
imbuentur cognitione linguæ *Arabicae*,
quam illos docebunt *Arabes naturales*, &
moribus, atq; pietate *Christiana*, operâ
Christianorum Arabicam linguam callen-
tium & in hunc ipsum finem societati *Ara-
bicae admixtorum*, quod non faciliè asseque-
remur si duntaxat mitterentur in *Arabi-
am*, ut ibi loci imbuerentur idiomate *A-
rabico*.

Caput Quintum.

*De Methodo erigendæ Societatis Latine in
unaquaque Republica.*

Lingua Latina, etsi apud Romanos hodiè prorsùs extincta, gaudet tamèn hoc singulari privilegio, suprà reliquas Europæ antiquæ linguas, imò suprà reliquas omnes, quarum conditio est eadem cum Latina, ut hodiè mortuæ jaceant, extraque familiarem hominum usum positæ sint; quòd per universam fermè Europam studiosè culta, commune sit instrumentum communicationis omnium Christianorum Occidentalium, in cognitione bonarum litterarum educatorum; quo fit etiàm prætereà, ut in summa sit veneratione apud illos omnes; imò ut omnes Rerump. Christianarum directores, liberales valdè sint, ergà scholas publicas, in quibus istud idioma in primis colitur; Itaque ut tandèm aliquandò facilis

cilis, compendiosa, & amoena sit via illius addiscendæ, explanabo hîc methodum novam, quam spero futuram omnibus in universum gratam & acceptam, typum nempe societatis Latinæ, ad imitationem societatis Arabicæ superiùs delineatæ. Methodus autem illius erigendæ, talis esse debebit, meo quidem iudicio.

1. Primò, Quærendi erunt sedulò viri nonnulli idonei ad societatem Latinam constituendam, vel saltèm inchoandam, qui si fieri possit, istam linguam calleant optimè, in ea sint valdè exercitati, illamque in primis castigatè pronuncient, nè turpi, foedâ, impurave enunciatione suâ, Latino barbaram societatem, potius, quam Latinam constituent.

2. Secundò, Illi comparati & in corpus collecti, debent omnes sacramento astringi coram magistratu, ibique jurare se servaturos inter se mutuò, pacem & amicitiam singularem, societatemque se non deserturos antè decennium, quo to-

to durante vivent subditi & obedientes legibus societatis, sibi à magistratu ipso significatis, & scripto traditis, ad majorem memoriæ confirmationem rei que reverentiam.

3. Tertiò, post datum tale sacramentum, recludentur in coenobio sibi assignato, intra cujus parietes, nullâ aliâ inter se mutuò utentur linguâ quàm Latinâ, sub poena gravis mulctæ, & extrâ cujus ambitum, nulli illorum liberum erit pedem figere, sine licentia superiorum suorum.

4. Quartò, His capitibus societatis adjungo ministros numero sufficienti, quos mihi undequaque comparo Latine scientes, quod numerato liberali salario facile exequor; si tamen consilium hoc non succedat ex voto, quærendi erunt Africani, qui nullum idioma Europeanum calleant, quò sint magis idonei ad discendum linguam Latinam, & melius compositi ad officia servilia, & tales, ut illorum sermones mutui, societatem non turbent, juventutemque in ea degentem
non

non alliciant, sicut fortè facerent voces Europææ.

5. Quintò, Unicuique horum Latino-
rum & Africanorum, liberum erit ux-
orem ducere, eamque secum recludere
intrà claustrì sui septa; eâ tamen lege,
ut in publicum comparère illis non li-
ceat, antequàm Latinè sciant, quia ibi
loci nulli debet esse liberum aliâ uti linguâ
quàm Latinâ: item hæc illis imponetur
lex, ut omnes qui ab illis orientur nati,
cujuslibet illi sint sexûs, Latinè discant
duntaxat.

6. Sextò, Divisione factâ istorum fun-
datorum societatis Latinæ, secundùm le-
gem latam cap. 1. art. 9. assignabitur u-
nicuique illorum proprium suum pensum,
cui vacabunt diligenter, & curiosè val-
dè, quod ut fiat melius, politici magi-
stratûs hæ erunt partes, ut sæpius inuisit
talem societatem, inquiret de uniuscu-
jusque in illa degentis diligentia, in de-
fungendo officio suo, ignavos corrigat, se-
dulos incitet, & turbantes societatis pa-
cem reprimat.

7. Septimò,

7. Septimò, Quibus omnibus peractis, cogitandum erit de mediis conservationis talis societatis, secundum methodum traditam cap. 2. quæ si ritè & curiosè observetur, exurget illicò plena, perfecta, verèque nobilis societas Latina, toti Reipublicæ in qua illa erecta fuerit, imò toti orbi Christiano utilissima, quam rerum mutabiles vicissitudines, nunquam destruere valebunt.

Atque hæc est paucis vera, legitima, prudens, politica, simplex, naturalis, jucunda, facilis verèque divina methodus docendi, addiscendivè linguam Latinam, & illius exemplo linguam quam libet veterem, extrà usum familiarem nationum hodiè positam; cui duntaxat adjungi debet schola methodica Linguarum, cujus descriptionē reperiet Lector, in Directorio meo politico *Academiæ methodicæ*, cujus hæc schola linguarum portam aperit. Judicet jam quilibet horum mediorum auditor vel Lector, de pondere & veritate & prudentia & necessitate, totius hujuscè mei novæ methodi, omniumque hypothe-

dulgentiâ tolerant ubique locorum, maximo cum populorum suorum damno, & insigni cum Reipublicæ suæ detrimento: imò quod vix credibile est de viris tantâ sapientiâ politicâ præditis, easdem autoritate suâ fovent inſœliciter, & liberalitate suâ plusquàm prodigâ ſuſtinent, juvant, adjuvant, corroborant, radicant, & in dies evehunt in ſublimiùs, tanta eſt humanæ cœcitatîs impotentia, ut larvam ſæpè pro vultu ſumat!

His ità peractis, inſtitutum meum lectoriſq; curioſitas poſtularet, ut me illicò accingerem ad delineationem ſcholæ methodicæ ſuperius designatæ, atque inde per partes ſingula illa percurrerem, quæ initio hujuscè opusculi notabam eſſe examinanda, in Directorio Univerſali ſcholæ verè Reformatæ: Verùm quia illa mihi viſa ſunt inutilia, antequàm ſenatûs alicujus ſupremâ autoritate decreta fuerit erectio ſocietatum glotticarum ſuprà delineatarum, judicavi ſatiùs eſſe calamum hîc ſiſtere, & quæ habebam circà hæc exarata, penès me aſſervare, donec illi
me

me ad majora sollicitent, quorum maxime res hîc agitur. Velit interea precor omnipotens, summèque misericors, atque gratioſus Deus, Principum, Magiſtratumque Chriſtianorum aures perforare, cordaque potenti ſuâ efficaciâ movêre, ut quid illis hîc ſignificetur audiant; oculorumque aciem in illud rectâ dignentur dirigere, quod eorum contemplationi in hoc Directorio objicitur; atq; ea omnia quæ libellus hic meus proponit, rectè & maturè (ut ſolent ſingula) ſic apud ſe librare velint, ut Eccleſiæ ſimul & Reipublicæ utilis eſſe queam hâc meâ methodo, ſicut apud me conſtitui, & ab eorum gratioſa, generoſaque benevolentia expecto: faxit omnis boni doni author, omniſque gratiæ largitor benignus Deus, qui Unus Trinus eſt, ut ita ſit: atq; ejus ſupremo nomini ſit laus in æternum, totulque circum circâ reboet orbis, Amen.

Directorii Linguarum Clausula.

AD vos itaque jam se convertet oratio mea, ô Monarchæ potentissimi, Principes celcissimi, Sarrapæ nobilissimi, Consules sapientissimi, Senatores venerandissimi, Magistratus piissimi, quibus publici cura demandata fuit ab Altissimo, quos Deus omnipotens, mundi summus præses & director, constituit boni publici inspectores, quos litterarum fautores beatissimos, scholarum patronos munificentissimos, bonorum studiorum promotores & protectores illustrissimos esse voluit divinæ providentiæ decretum, & quorum hoc nomine summoperè interest, ut omnia disponantur politicè valdè & prudenter, in toto districtu vestrarum provinciarum.

Ad vos inquam omnes & singulos, jam se dirigit oratio mea, atque pro ea quæ me movet publici potius quàm mei ipsius cura, vos omnes & singulos, omni cum
reve-

reverentia deprecor, ut vestris Majestati-
bus, Beatitudinibus, Celcitudinibus, lu-
beat politicis hiscè meis conceptibus au-
res præbère benignas, societatumque à me
delineatarum consilium justâ lance perpen-
dere, utilitatem ab earum erectione ad
vestros populos manantem expendere ac-
curatè, necessitatem illarum erigendarum
in vestris imperiis intueri diligenter,
gloriam denique quam vestris nominibus
comparabunt tam laudabilia instituta, a-
nimo recolere sedulò : Et illis omnibus
rite perspectis atque libratis, placeat u-
nicuique vestrùm prospicere communi bo-
no Reip. sibi à Deo commissæ, seriòque a-
pud se cogitare, de scholis illis metho-
dicis erigendis, quarum typòs aliqua jàm
ex parte explicat breve hoc Directorium
studii Linguarum.

Res est, fateor, nova quam propono, &
toti adhuc inusitata orbi, ut ipse agnosco
& glorior, sed ex adverso illa simplex
est & difficultatibus vacua : Artis illa
minùs, quàm Naturæ leges sequitur :
Hominis particularis sapientiæ illa
minùs

minùs , quàm gentium totius universi
 usibus est accomodata: politicis quamvis
 abundet circumstantiis, sapientiam carnis
 tamèn illa minùs, quàm spiritùs æterni
 potentiam redolet, ut qui eam respuerit,
 is mea minùs consilia, quàm summi re-
 rum omnium Rectoris ordinationem sapi-
 entem (quam scrupulosè ubique premo)
 despexerit, & in nomen meum minùs,
 quam in gloriam, bonumque commune
 reipubl. ad cujus foelicitatem publicam
 collimant hæc unicè, durus erit & inju-
 rius, Ex quo enim rerum omnium supre-
 mus director Deus, justâ accensus irâ in
 superbos Babelis conditores, hominum
 linguas divisit, earumq; distinctione mul-
 tiplici, innumeras ex unica prodire jussit
 hominum societates; legibus, moribus, se-
 dibus, sicut idiomatibus inter se distinctas,
 ab eo tempore non desinit ejusdem ad-
 mirabilis providentia, variam multipli-
 cemque istam societatum humanarum di-
 stinctionem fovère, linguarum in terris re-
 gnantium multiplici differentiâ, & hanc
 eandem idiomatum humanæ societatis

varietatem , communi hominum commer-
 cio adeò adversam, multiplici distinctio-
 ne societatum politicarum, sedibus a se
 invicem separatarum tueri reciprocè : ut
 cœcos nos esse oporteat, si non agnosca-
 mus, societatum superius designatarum
 propositionem, consilium esse merè divi-
 num, illiusque medii operâ , posse unam-
 quamque remp. in ambitu suarum diti-
 onum , contrahere foeliciter omnia varia
 illa idiomata, quæ per orbem universum
 disperfit admirabiliter sapientissima Dei
 providentia ; Et hoc pacto iterum, mul-
 tiplicitate civium , differentibus linguis
 vernaculis utentium , in diversis suis socie-
 tatibus , totius orbis admirabile compen-
 dium representare dexterè, in proprio suo
 imperio particulari : quæ res haud dubiè
 cederet ad maximam populorum talia
 imperia incolentium foelicitatem , ad glo-
 riam incomparabilem Directorum talis
 reipublicæ, & ad singulare emolumentum
 totius regionis in qua tales societates
 glotticæ erectæ conspicerentur. Seu enim
 rationem habeatis, O Celcissimi principes,
 idio-

idiomatum vernaculorum cujusque gentis particularis hodiè regnantis, seu oculos reflectatis in linguas illas antiquas, quæ singulari modo coluntur à viris litteratis quamvis mortuæ, quarumvè casum amare deflent omnes illi qui studiis nobilioribus se ^{et}implicant; semper reperietis causas multas quæ vos jubebunt idem pronunciare de legitima docendi linguas methodo, atque ego superius definivi in hocce Directorio studii linguarum, cujus fundamenta libens relinquo vestræ sapientiæ examinanda.

Etenim ut à linguis viventibus dicendi exordium faciam, vix quidquam est in toto universo, quod homini in quolibet fortunæ gradu constituto sit magis utile, aut magis necessarium, aut magis honorificum, multiplici scientiâ linguarum, illarum imprimis quæ vulgares sunt hodiè in societate publica. Politicis nempe viris, iisque omnibus qui negotiis publicis se immiscent, regibus, principibus, satrapis, legatis, iis qui sunt à secretis & ab epistolis istorum, & aliis numero permul-

F 2

tis,

tis, illæ sunt adeò necessariae, adeò utiles,
 adeò honorificæ, ut his sine, vel omnia
 illis succedant infœliciter, vel non nisi cum
 magnis difficultatibus votorum suorum
 fiant compotes; prætereà, illis destitutus
 mercator, spem fortunæ cogitur deponere,
 quia ad commercia cum exteris gentibus
 colenda, undè semper major lucrispes af-
 fulget, prorsus est inidoneus, lingua-
 rum ignorantia. Insuper, illis qui caret
 viator, orbem pererrat stolidè, regiones
 mundi invisit sine fructu, populos a-
 pud quos degit non audet frequentare,
 quia nihil nisi sonos significatione vacuos
 auribus excipit, & linguâ quamvis potens
 apud suos, cã tamen apud exteros planè
 destituitur. Illis si destituantur copiarum
 militarium præfecti, inepti fiunt ad bella
 cum gentibus exteris gerenda, & si in
 manus hostis linguâ à se diversâ utentis
 talis miles inciderit, aliorum ludibrium
 fiet illicò, solius loquelæ defectus cau-
 sã: Contrà verò

Illis ornati viri docti, inter litteratos
 gloriam singularem reportant, bajulis ip-
 sis

sis alioqui futuri inferiores, quoties miscendi sunt sermones cum viris à sua lingua diversis. Præterea

Illis adjuti artifices, viliorisque fortunæ homines, quos res angusta premit domi, vitæ suæ nullibi metuunt, & de patrii soli ingratitude parùm solliciti, ubiq; locorum natale solum reperiunt, quia fortunæ suæ possunt foeliciter prospicere apud omnes illos populos quorum idioma rectè callent.

Denique ut verbo me expediam, illis semper benè erit, qui linguarum viventium multiplici usu gaudebunt, iis contrà omnia vulgò molesta sunt, qui illarum scientiâ destituuntur, quoties in homines vel authores incidunt quorum idioma ignorant.

Illarum igitur desiderio sicut omnes tenentur flagrare, sic studii hujus methodicæ directione vix quidquam vobis debet esse charius, ô sapientes rerum publicarum Rectores; Glotticarum quare mearum societatum consilium spero vobis futurum commendabile valdè, postquam videritis illarum institutione declinari pru-

denter omnia illa incommoda, quæ vulgò solent concomitari omnes alias docendi vel discendi linguas usitatas methodos; obtineri contra foeliciter illa omnia quorum maxime studiosi esse debent linguarum cultores curiosi; Et tandem linguarum scientiam futuram posthac apud vos communem, facilem, nobilem & jucundam, novis hiscè meis inventis.

Verum si quæ sint argumenta quæ vos movère debeant, ô prudentissimi rerump. Directores, ut de erectione talium societatum glotticarum in vestris rebus publ. cogitare dignemini, in gratiam eorum qui inter subditos vestros cupient colere linguas viventes; Certè multò plura & majora occurrunt, quæ vos inducere debent, ut de earundem erectione cogiteris in gratiam linguarum extinctarum, quas mutabilis rerum humanarum conditio, extrà usum communem societatis publicæ relegavit, quales sunt in primis nobiliores istæ, Latina, Græca & Hebræa quæ à viris doctis tanti passim fiunt.

Emor-

Emortuæ enim istæ linguæ quarum casum luget merito totus orbis litteratus, eodem secum monumento recludunt totam simul antiquitatem & quicquid prisca viderunt secula nobilius, imò ipsummet purum purum genium regnantis quondam ætatis, quam ille nunquam probè noverit, qui linguas istas non calluerit antiquas, & quam contra is foelicissimè cognoscet, cui talia antiqua idiomata fuerint valdè familiaria. Præterea

Illæ sunt radicales & originales linguæ plerorumque idiomatum hodiernorum, à quibus tanquàm communes matres venerantur humiliter, quæ nobilis illarum prærogativa, singularem gradum gloriæ illis conciliat inter reliquas omnes linguas, efficitque ut appetantur à sapientibus, honorentur ab indoctis, & colantur ab omnibus melioris litteraturæ amatoribus: quamvis enim ea sit decurrentis hujuscè seculi foelicitas, ut ubiq; locorum politioris litteraturæ viri, civitate suâ donaverint præstantissimos quosque scriptores antiquos, seu Hebræos, seu Græ-

Græcos, seu Latinos, seu alios; tamèn fatendum est ingenuè sapientum animos nunquàm reperturos in quo acquiescant securè donec ipsos fontes delibaverint, authorumque placita ex genio linguæ illis propriæ, fœliciter expiscari fuerint; undè etiàm vetus illud dictum, Linguæ sunt communia scientiarum vehicula, quia reverà illarum ope descendimus in abstrusissima antiquæ sapientiæ mysteria, & accipimus à veteribus philosophis, poëtis, oratoribus, historicis, jurisconsultis, politicis, medicis, mathematicis, quicquid habuerunt luminum antiqua secula, quod satis evidenter patet ex solius linguæ Latinæ privilegio, (ut reliquas jam missas faciam) quam totius fere Europæ mos receptus, commune continuè instrumentum communicationis ~~omnium~~ Christianorum occidentalium, & quam itèm vulgaris Academiarum Europæarum methodus, clavem januamque omnium disciplinarum nobilium, esse voluit; illa enim sine, scholarum receptus docendi mos, jubet unumquemque exulare æternùm à scientiæ

entiae conterminiis ; illa sine, nulli prorsus liberum est ; gradus academicos in scholis publicis consequi ; illa sine denique carerent sæpè societate homines qui eidem non assueverunt vernaculæ, quivè nullum aliud norunt commune idioma, cujus ope mutua possint miscere sermonis commercia. Præterea

Linguarum antiquarum studium eo quo solet administrari modo in scholis publicis, reservatur in solos usus masculorum, idque puerorum vel adolescentium duntaxat, ad exclusionem foeminei sexûs, eorumque qui ad ætatem virilem vel grandiorē pervenerunt : quasi istâ methodo significarent publici ludimagistri, linguarum studium, puerile duntaxat esse exercitium, viris ætate maturâ gaudentibus indignum, & quod tamèn sequioris sexûs vires supergrediatur, vel saltèm illius dignitatem excedat : Cum de facto ipsi scientiarum magistri, licet jàm barbâ canni, gloriam in tali mustaceo quærant : cum itèm foemineo sexui tale studium non minùs foeliciter, imò aliquando foelicius

cius succedat quàm masculino, si illis assignentur idonei magistri, sicut patet exemplis plurimarum doctissimarum matronarum, & heroinarum, quarum fama volat per orbem, laudesque multa cum gloria passim celebrantur, propter insignem linguarum scientiam quâ præditæ olim fuerunt, vel hodiè adhuc præditæ esse intelliguntur.

Tandem nulli non notum est, summam esse iniquitatem methodorum vulgò, usitatarum, quæ singulos studiosos linguarum antiquarum eò adigunt, ut multam pecuniarum vim eos dilapidare oporteat, antequàm vel leviter tingi possint cognitione linguæ Latinæ; aut annorum multitudine liberari queant à crudeli ferula ludimagistrorum, barbaris suis cruciatibus vexantium continuò tenella juvenum corpora, donec tandem plerosque cogant (bellis istis suis methodis) etiàm invitos, dilectissimis valedicere suis studiis, antequàm scientiæ fores vel è longinquo salutaverint: tanta est docentium linguas, publica dementia!

Quæ

Quæ omnia debent esse vobis, O supremi Rerump. Christianarum moderatores, argumenta potentissima, ut seriò cogitetis de salute vestrorum populorum, & rebuspublicis, vestris curis commissis dignemini consulere maturè, per illa media, quæ tanquam ad id apprimè idonea, prudentiis vestris offero, societatum nempe glotticarum politicam erectionem in domaniis vestris: siquidè illarum ea est singularis prærogativa, ut tam sapiens institutio sistere queat illicò impetum malorum, alioqui manantium ab iniquitate methodorum hùc usque unicè receptarum in scholis trivialibus circà linguas occupatis.

Per has enim, jam patebit aditus cuilibet ad linguarum omnium cognitionem, & omni sexui, ætati, hominum generi, jam liberum fiet ex æquo, vacare foeliciter in vestris rebuspublicis, studio cujuslibet linguæ, seu viventis, seu mortuæ, ~~seu~~ ^{seu} viventibusque scholarum communium monarchis, per novas docendi discendique vias, ad summum cognitionis, sapientiaq;

cius succedat quàm masculino, si illis assignentur idonei magistri, sicut patet exemplis plurimarum doctissimarum matronarum, & heroinarum, quarum fama volat per orbem, laudesque multa cum gloria passim celebrantur, propter insignem linguarum scientiam quâ præditæ olim fuerunt, vel hodiè adhuc præditæ esse intelliguntur.

Tandem nulli non notum est, summam esse iniquitatem methodorum vulgò, usitatarum, quæ singulos studiosos linguarum antiquarum eò adigunt, ut multam pecuniarum vim eos dilapidare oporteat, antequam vel leviter tingi possint cognitione linguæ Latinæ; aut annorum multitudine liberari queant à crudeli ferula ludimagistrorum, barbaris suis cruciatibus vexantium continuò tenella juvenum corpora, donec tandem plerisque cogant (bellis istis suis methodis) etiã invitos, dilectissimis valedicere suis studiis, antequam scientiæ fores vel è longinquo salutaverint: tanta est docentium linguas, publica dementia!

Quæ

Quæ omnia debent esse vobis, O supremi Rerump. Christianarum moderatores, argumenta potentissima, ut seriò cogitetis de salute vestrorum populorum, & rebuspublicis, vestris curis commissis dignemini consulere maturè, per illa media, quæ tanquam ad id apprimè idonea, prudentiis vestris offero, societatum nempè glotticarum politicam erectionem in domaniis vestris: siquidè illarum ea est singularis prærogativa, ut tam sapiens institutio sistere queat illicò impetum malorum, alioqui manantium ab iniquitate methodorum hùc usque unicè receptarum in scholis trivialibus circà linguas occupatis.

Per has enim, jam patebit aditus cuilibet ad linguarum omnium cognitionem, & omni sexui, ætati, hominum generi, jam liberum fiet ex æquo, vacare foeliciter in vestris rebuspublicis, studio cujuscunque linguæ, seu viventis, seu mortuæ, ~~seu~~ ^{seu} viventibusque scholarum communium monarchis,, per novas docendi discendique vias, ad summum cognitionis, sapientiaq;

entiæq; humanæ culmen glorioſè aſcendere.

Per has adhuc , linguarum ſtudium tot modis ante hæc intricatum, jam fiet merus ludus , pura recreatio infantulorum, juvenum atque ſenum , & qui alioqui idiomatis Latini non conſequebantur intelligentiam, ſine multis vigiliis, improbiſque laboribus, novis nunc artibus eveherentur ad pleniffimam, perfectiffimamque cognitionem plurium ſimul nobiliſſimarum linguarum, Latinæ nempe Græcæ & Hebrææ, &c. antè tempus olim aſſignatum inchoandis melioribus ſtudiis juventutis.

Per has , tormenta poenæque graves ſcholarum, nulli ſtudentium non metuendæ , jam exulabunt totaliter è ſcholis, & mutabuntur foeliciter in ludos perpetuos, methodi meæ dulcedine.

Per has , ſtudiorum ſumptus ſingulis familiis huc uſque tam oneroſi, ingeniis. que bonis fortunæ iniquitate oppreſſis tam noxii , jam fient adeò leves , ut mediocris fortunæ homines , de iis
queri

queri nequeant ulterius, sine insigni ini-
justitia.

Per has, infantia antehac neglecta, tan-
quàm ad studia minimè apta, jam fiet
studii linguarum antiquissimarum &
difficillimarum capax simul & curi-
osa.

Per has, pueritia hodiè in nugis oc-
cupata, nihil perdens de suis ludicris re-
creationibus, jam lauream reportabit to-
tius studii linguarum.

Per has, adolescentia, in tricis gram-
maticis, sibi ut plurimum barbaris,
hodiè intricata miserè, per methodos
docendi receptas, jam deferet ista pue-
rilia studiorum suorum adminicula, aut
saltèm in iis non se ampliùs occupabit
sine iudicio & ratione singulari.

Uno verbo tanta est foelicitas instituti-
onis societatum glotticarum à me superi-
ùs descriptarum, ut audeam dicere il-
larum ope nobis licitum fore frui liberè
illis omnibus quæ ad studii linguarum
rationem pertinent, & longam istam seri-
em, densam istam catervam malorum;
quibus

quibus duriter affliguntur ubique locorum omnes linguarum studiosi , exulaturam tandem necessario è scholis vestris , Principes potentissimi ; averrunctum iri tandem foeliciter à Christianis vestris domaniis , commutatumque iri adhuc foelicius , prudentiâ hâc vestrâ politicâ , consultissimi rerumpublicarum Moderatores , in materiam communem læticiæ , undè totius reipublicæ litterariæ salus , populi foelicitas , vestri nominis gloria , emerget diversimodè.

Non sum equidè nescius varia à variis hîc objici posse contra meos conatus , nempe me plura hîc pollicêri quàm deceat virum sapientem , quia foelix ista suscitatio linguarum antè multa secula extinctarum , cujus spem facio , est opus nobile quod superat potentiam industriæ humanæ , & cujus aggressio pugnat è diametro cum recta ratione.

Verùm , ô judices sapientissimi , quamvis de facto extinctæ sint linguæ istæ nobiles

biles antiquorum, Hebræa, Chaldaica, Græca, Latina & his similes; si tamen res attentius consideretur, fatebimini facile mecum, illas verius dici debere sopitas, quam mortuas; quia monumenta veterum, quibus illæ consignatæ fuerunt (libri nempe) sunt adeò numerosa, adeò nobilia, adeò illustria, adeò frequentia per totum orbem terrarum, & adeò bene culta ab omnibus melioris literaturæ viris, ut illorum ope æternum vivere illæ dici possint: Si igitur illarum suscitationem mundo intonare audeo, non est quod quis mea verba miretur, aut me ideò fide indignum reputet: Non enim illæ periêre totaliter; non in totum extinctæ sunt; non funditis computruerunt; quamvis a multis retrò antè lapsis seculis obrutæ jaceant; nec hominum immani barbarie sic fuere crudeliter dilcerptæ & dilaniatæ, ut simul jungi nequeant denuò & in corpus vivum coalescere gloriose iterùm: Istorum certè nihil illis accidit, sanæ nempe & integræ adhuc fermè sunt totæ, & illarum

exanime cadaver ad vitam revocare de-
nuò, non tam est divinæ potentiae mira-
culum, quàm simplicis prudentiae hu-
manæ argumentum, sicut etiàm patet
illustribus exemplis eorum, quibus non-
nullæ tales linguæ factæ sunt olim, & ad-
huc nuperrimè, familiares & vernaculæ
ab ipsis uberibus, in Galliis & alibi lo-
corum solâ industriâ tutorum, atque pa-
rentum in id vigilantium diligentia: Te-
stes nempè erunt Judæi plerique, qui
quotidiè assuescunt ubique locorum lin-
guæ Hebraicæ, eam sibi familiarem
faciunt, propriâque patriâ notio-
rem à teneris unguiculis, solâ diligentia paren-
tum vel præceptorum suorum adjuti:
Testis erit adhuc mihi Henricus Stepha-
nus, illustris memoriæ vir, qui curis do-
ctissimi sui parentis, evasit in perfectissi-
mum Græcum, antequàm posset intelli-
gere patriam suam linguam Gallicam:
Testis erit etiàm mihi Michael de Mon-
tagne, magni nominis vir, qui de se ipso
in suis operibus testatur, se scivisse La-
rinè optimè, antequàm Gallicè tria verba
nosset;

nosset; multos alios possem in eundem finem producere testes, quos Gallia sapientius produxerunt, vel hodie etiam ostentant, & de quibus aliae gentes pariter possunt cum justa ratione gloriari, sed haec pauca exempla sufficient, ni fallor, sapientibus, ut norint iustitiam hypotheseon mearum & facilitatem methodi illius, quam in hoc Directorio proposui, siquidem nihil olim factum est quod adhuc fieri nequeat, imò quod non fieri queat felicius & facilius quam olim factum est, si quis applicet omnes animi sui nervos ad istiusmodi operis productionem.

Vestrum itaque, vestrum est, ô potentes, sapientesq; reipublicae Christianae Rectores, prospicere quid sit officii vestri in praesenti casu, quid populi à vestris curis expectent, quid Ecclesia à vestra pietate postulet, quid urgentes & indies crescentes rei litterariae necessitates à vestris muneribus flagitent, quid reipublicae momenta à vestris dignitatibus exigant, quid nominis vestri decus postulet, quid vestrae ipsorum conscientiae jubeant vos exe-

qui. Atque illud pro data vobis facultate, pro nata vobis occasione, pro ingenito vobis nobili desiderio pluribus benefaciendi, effectum dare foeliciter; ut testatam faciatis omnes, bonam vestram mentem in publicum, ingentemque illam sollicitudinem explicetis, quæ vos semper occupatos habet, circa ea quæ ad reipublicæ totius utilitatem concurrunt efficaciter, qualis est institutio societatum Glotticarum à me in hoc Directorio delineatarum, quarum erectio verè digna est nobili illo loco, in quo vos divina providentia collocavit; quarum fundatio & consilium apprimè convenit cum eminentissimo illo gradu sapientiæ politicæ quo superinduti fuistis ab alto; quarum denique procuratio modis omnibus concordat cum ardente illo zelo boni publici, quo vos decet æternùm ardere, ô Lumina, Solesque Reipublicæ Christianæ: Non enim vos movère debent criticorum importunorum voces, quæ quisquiliis grammaticis annumerant consilia illa nova, quæ in gratiam nutantis rei litterariæ

hîc

hîc profero in medium. Fateor equidem illa posse judicari parùm sana à viris minus peritis, sed si accuratius pensitata fuerint, longè aliud nomen merebuntur apud benignos rerum æstimatores: Neque enim linguarum studia hîc tracto, eo quo solent modo grammatici, sed ut politicum virum convenit ea explico: Neque scholæ methodicæ typum ex regulis scholarcharum designo, sed ex melioris politices fundamentis illum extrahere satago, quantum saltèm id natura rei postulabit & permittet: Neque vanæ cujusdam imaginationis conceptus sequor, sed naturæ ipsius processum imitor, & gentium omnium ulibus me accommodo: Neque levia quædam bona scholæ alicui duntaxat profutura propono, sed ea generaliter meditor, quæ omnibus esse possunt utilia, & quæ temporum vicissitudo potius firmabit quàm destruet: Neque tandem in magnis hîc cœptis alterius vestigia lego, (Quamvis enim *Elhardus Lubinus Rostockienſis*, tale genus methodi, longo antè me tempore laudaverit, Cœnobiiq;

Latini erectionem commendaverit principi suo, Philippo, Duci Stetinentium, &c. in illa Epistola quam ad illum scribebat anno 1614. ut genuinam docendæ linguæ Latinæ rationem ei explicaret; Aliud tamen genus cenobii indicavit, quod prorsus diverſum est à meis inventis, cujusque simplex designatio, qualis ab illo fit, tot gravibus premitur incommodis, ut ejus possibilitatem maluerit nobis innuere, quam completam ejusdem delineationem aggredi) sed primis omnium viam tero, ac publico non tam significo, quam delineo & explici per partes, facilem, atque compendiosam hanc methodem studiorum pueritium bene dirigendorum, quam ut popularis omnibus utilem, audeo politici omnibus ad clavum reip. sedentibus commendare, & benevolentie illorum obſicere. tanquàm unicè dignam inter cunctas methodos studii linguarum directrices, quæ illorum gratiâ & protectione singulari gaudeat: Non igitur mihi metuum à dente venenato, aut de favore vestro desperabo, Judices æquissimi,

mi, Principes excelcissimi, quia malè feriatae mentes id optarent, sed potius erigar in spem foelicis exitûs, societatesque meas, autoritate vestrâ, brevi stabilitum iri in vestris provinciis, mihi persuadebo: Nullus enim dubito quin prudentiæ vestræ considerent, quomodò consilia omnia mea in bonum reipub. tendant directè, & ab ejus præcipuis momentis nullatenus possint divelli, meis autem debilibus conatibus vinci se nunquam patientur Celcissimæ vestræ dignitates sat scio, neque reperietur faciliè quisquam inter vos omnes, qui sine gravi animi sensu ferat, vel audiat, rempublicam litterariam politicis meis consiliolis plus debere, quàm supremis vestris potentiis rerump. dominis, aut eminentissimis vestris sapientiis, omnis boni publici procuratricibus & dispensatricibus nobilibus. In hac spe igitur totus requiescens securus, orationem meam ad Deum supplex dirigo, in vestri omnium gratiam, supremum illius numen rogaturus, ut vos omnes superinduat robore sapientissimi sui Spiritûs, quò ejus ducti
lumi-

luminibus, veras sapientiæ vias in omnibus semper sequamini, omniaque vobis hoc pacto succedant foeliciter, ut sic populi vestri materiam perpetuam exultationis reperiant in publicis vestris administrationibus. Faxit Deus omnipotens, summè misericors, ut ita sit, & vos, & me, vestris addictissimum dignitatibus, gratiâ suâ singulari æternum adjuvet in Christo Jesu. Amen.

F I N I S.

Direct. Scho.

Notabit benevolus lector

Quod cum damnabiles vel impertinentes = he
dixi methodos vulgò in scholis admixtas, illud
neutiquam intellectum volui de qualibet docendi
linguas Methodo publicè usitata: Multo minus
verò de qualibet parte alium methodorum: Sicut
aquis mentis meae interpres vel ex eo facile
conspiciet, Quod artem dico naturae adaptandam
petalo, ut studia linguarum pueriant ex voto:
Quod- vè in hunc ipsum finem erigi volo scholam.
Cotticam in unaquaque societatem à me delineantem,
It earum alumnos ibi curiosè imbuì à teneris
unguiculis cognitione omnium illarum rerum quae
apprimè conueniunt ad meliorem comparationem artis
dermoctrinaticis, ut hoc pacto illis nihil defit eorum
quae possunt concurrere ad plenam, perfectamque
intelligentiam. Idiomatis suae societatis alioqui
familiaris: Quod consilium nequit haud dubiè
habere locum, si mihi sit animus omnes antehac
usitatas methodos rescindere ex toto, et funditus
extirpare: Quanquam sanè is meo nomini laud
quaquam injurius erit qui ex dictis meis colliget
mihi in mente esse vulgares methodos in meliorem
formam contrahere, quò possit illa tandem aliquando
publico esse magis proficua, et pueritiae imprimis
magis accepta quam huc usque fuit.
Non igitur absolute sum loquutus cum istis &
similibus loquendi modis usus sum in hoc libello,

Sed Comparatè duntaxat & oppositiōe factâ ad
naturalem hæc Methodum quam præsens hæc
Admonitio publicè commendat; Et quam ad proximam
reducere facile potest qui vis Summus rerum
Arbiter in suo imperio, sine magnis illis difficultatibus
quas sibi fortè fingent plerique ^{nimis} ~~nimis~~ subtiliter:
Sed quas spero prudentes populorum Moderatores
agnoscent illic non tantè esse ponderis quanti-
primâ fronte videbuntur: Sicut id ad digitum
demonstrare arduum valdè non puto, quem vis ea
de re profusè filuerim in hoc Directorio, non
sine causa.

2
-
-
-
-
Abas
r:
ces
-
-
ca
-